

วารสารมานุษยวิทยา

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

Volume 7 Number 1 (January - June 2024)

ISSN 2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

กรุงเทพมหานคร

คู่มือ

วารสารมานุษยวิทยา

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

วารสารมานุษยวิทยาเป็นวารสารวิชาการของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การสนับสนุนยกระดับ และเผยแพร่การศึกษาใหม่ ๆ ทางมานุษยวิทยาที่อธิบายพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่สอง การสนับสนุนให้นักมานุษยวิทยารุ่นต่าง ๆ ได้ผลิตงานวิชาการที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายสภาพปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมและอคติทางสังคม ประการที่สาม การส่งเสริมความเข้าใจและเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาชีวิตมนุษย์ เป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้คือปรัชญาและพันธกิจสำคัญของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่เล็งเห็นว่าความรู้ทางมานุษยวิทยาคือสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของมนุษย์และความแตกต่างทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วารสารมานุษยวิทยามีการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม โดยเปิดรับข้อเสนอบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journal Online)

สามารถอ่านและดาวน์โหลดบทความได้ที่ <https://tci-thaijo.org/index.php/jasac>

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

Volume 7 Number 1 (January – June 2024)

The Journal of Anthropology, an academic publication of the Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization) (SAC), has 3 important objectives. Firstly, to encourage, enhance and circulate new anthropological works that demonstrate the socio-cultural dynamics of human societies from the past to present. Secondly, to support anthropologists of all generations in creating qualified research papers that investigate social issues that have affected human values, dignities, as well as social inequality, injustice, and prejudice. Thirdly, to advocate and promote fresh perspectives and approaches in studying human activities. These three objectives are the philosophical underpinning of the SAC's mission, which recognizes that anthropological knowledge is essential for creating peaceful coexistence of human and societal differences in our rapidly changing globalized world.

The Journal of Anthropology publishes 2 issues each year, the first issue of January-June and the second issue of July-December. We welcome academic contribution both in Thai and English. Articles can be submitted through our online system.

visit journal: <https://tci-thaijo.org/index.php/jasac>

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

นิติ ภาวิครพันธ์ุ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศิราพร ณ ถกลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อานันท์ กาญจนพันธ์ุ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ยศ สันตสมบัติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชยันต์ วรรณระภูติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เสมอชัย พูลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ธนิช เลิศชาญฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รัศมี ชูทรงเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร
โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

กองบรรณาธิการ

โสวัตรี ณ ถกลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุสรณ์ อุณโณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ยุกติ มุกดาวิจิตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พิเชฐ สายพันธ์ุ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บุญเลิศ วิเศษปรีชา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สายพิน ศุพุทธมงคล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กนกวรรณ ธารวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
สิริพร สมบูรณ์บุรณะ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ดำรงพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
เอกรินทร์ พึ่งประชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตรงใจ หุตางกูร	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

บรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
------------------	-------------------------

ผู้ช่วยบรรณาธิการและประสานงานทั่วไป

วิสุทธิ์ เวชวารภรณ์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
นพพล เมฆมาก	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

Advisory Board:

Niti Pawakapan
Siraporn Nathalang
Anan Ganjanapan
Yos Santasombat
Chayan Vaddhanaphuti
Samerchai Poonsuwan
Thanik Lertcharnrith
Rasmi Shoocongdej
Komatra Chuengsatiansup

Chulalongkorn University
Chulalongkorn University
Chiang Mai University
Chiang Mai University
Chiang Mai University
Thammasat University
Silpakorn University
Silpakorn University
Princess Maha Chakri Sirindhorn
Anthropology Centre

Editorial Board:

Sowatree Nathalang
Jaggapan Cadchumsang
Pinkaw Laungaramsri
Wasan Panyagaew
Anusorn Unno
Yukti Mukdawijitra
Pichet Saiphan
Boonlert Visetpricha
Saipin Suputtamongkol
Kanokwan Tharawan
Siriporn Somboonburana
Damrongphon Inchan
Ekarin Phungpracha
Trongjai Hutangkura

Kasetsart University
Khon Kaen University
Chiang Mai University
Chiang Mai University
Thammasat University
Thammasat University
Thammasat University
Thammasat University
Thammasat University
Mahidol University
Walailak University
Silpakorn University
Silpakorn University
Princess Maha Chakri Sirindhorn
Anthropology Centre

Editor:

Narupon Duangwises

Princess Maha Chakri Sirindhorn
Anthropology Centre

Assistant editor:

Whisut Vejvarabhorn

Princess Maha Chakri Sirindhorn
Anthropology Centre

Nopphon Mekmak

Princess Maha Chakri Sirindhorn
Anthropology Centre

ที่ทำการกองบรรณาธิการ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

20 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจันทน์ กรุงเทพมหานคร 10170

โทร 02 880 9429-3807

Editorial Offices

Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization),

20, Boromratchachonni Road, Taling-Chan, Bangkok, Thailand, 10170,

tel. (+662) 8809429 ext. 3807

ออกแบบปก

วิสูตร สิงห์ไธ

จัดรูปเล่ม

วรัญญา เพ็ชรคง

ตรวจพิสูจน์อักษร

ณัฐวรรธน์ คล้ายสมมติ

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ โทร. 02-880-9429

ISSN

2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

copyrights@2021 by Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre
(Public Organization)

สารบัญ (Contents)

บทบรรณาธิการ	8
บทความวิชาการ	
ภูมิปัญญาเชิงนิเวศของนากาใน Son of the Thundercloud ของฮีสเทอร์รีน คีรี แก๊งกิง กิติเรียงลาภ, พนา กันธา และรัชการณีย์ สวัสดิ์	11
การหลอมรวมกันจนกลายเป็นตัวตนกับเชื่อมในลุ่มน้ำโขง กนกวรรณ มะโนรมย์	51
มนุษย์ล่องหนในระบอบวิทยา: “ความเปลือยเปล่า” ของคนชายขอบในเมืองเชียงใหม่ ชัยพงษ์ สำเนียง และพิสิษฐ์ นาสี	109
“เขียนตระกูล” ประวัติศาสตร์ชุมชนกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เขตบางพลัด ภูมิ ภูติมหาตมะ และนฤพร พานิชการ	153
การทบทวนความเข้าใจในเรือนพื้นถิ่น “ชาวเขา” ในประเทศไทย: กรณีศึกษาเรือนชาวเมี่ยน หมู่บ้านภูลังกา สุชล มัลลิกะมาลย์	185
บทปริทัศน์หนังสือ Historical Sex Work: New Contributions from History and Archaeology ธนิช เลิศชาญฤทธิ์	231

บทบรรณาธิการ

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ

การอยู่ในโลกคือการมองเห็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและไม่หยุดนิ่งของสรรพสิ่งที่พึ่งพาอาศัยกันทั้งมนุษย์ สัตว์ ระบบนิเวศ และสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น ในบทความของเก่งกิจ กิติเรียงลาภ, พนา กันธา และรัชการณีย์ สวัสดิ์ ซีให้เห็นว่าภูมิปัญญาเชิงนิเวศของชาวนากา ในวรรณกรรมของฮีสเทอร์ลิน คีรี เรื่อง Son of the Thundercloud สะท้อนบริบททางการเมือง ยุคอาณานิคมอังกฤษที่ส่งผลกระทบต่อชนพื้นเมืองในอินเดีย ถิ่นอาศัยของชาวนากา สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและจิตวิญญาณที่ซับซ้อนและไร้ขอบเขต สวนทางกับวิถีคิดชาตินิยมที่สร้างพรมแดนที่ตายตัว วิถีคิดที่ต่างกันนี้สะท้อนความจริงหรือภววิทยาของการดำรงอยู่ที่ไม่เหมือนกัน ในบทความของกนกวรรณ มะโนรมย์ อธิบายให้เห็นประสบการณ์ของคนท้องถิ่นอีสานที่อยู่กับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและผลกระทบของเขื่อนในลุ่มน้ำมูล จนทำให้เกิดการหลอมรวมกันจนกลายเป็นตัวตน (embodiment) โดยคนท้องถิ่นเรียนรู้และสร้างแบบแผนชีวิตในการอยู่กับธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป บทความของชัยพงษ์ สำเนียง และพิสิษฐ นาสี ชีวิตให้เห็นชีวิตที่ยากลำบากในช่วงระบอบของโควิด-19 ของแรงงานข้ามชาติชาวไทใหญ่ในเขตเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคนชายขอบและเข้าไม่ถึงความช่วยเหลือของรัฐ มาตรการป้องกันโรคระบาดทำให้เกิดการปิดกิจการและหยุดเดินทางของผู้คน ทำให้แรงงานต่างด้าวตกงานและไม่มีรายได้ ขณะเดียวกันคนไทยยังมองแรงงานเหล่านี้ว่าเป็นกลุ่มที่แพร่เชื้อโควิด-19 ประเทศไทยไม่มีมาตรการที่ช่วยเหลือแรงงานเหล่านี้ อย่างเป็นรูปธรรม แต่มองว่าเป็นกลุ่มคนต่างด้าว

บทความของภูมิ ภูติมหาตมะ และนฤพร พานิชการ อธิบายให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของกลุ่มตระกูล ในย่านคลองบางจาก เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เกิดขึ้นบนจากระบบเครือญาติและการแต่งงาน ทำให้ชุมชน

ในเขตคลองบางจากมีลักษณะเป็นครอบครัวเดียวกันและเติบโตขึ้นจากสังคมชาวสวน บางคนเป็นข้าราชการ ตระกูลสำคัญคือตระกูลเปาโรหิตย์ ที่ตั้งรกรากมาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ ดังนั้นการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานครจึงจำเป็นต้องศึกษาประวัติชีวิตของลูกหลานของตระกูลต่าง ๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน บทความของสุชล มัลลิกะมาลย์ อธิบายเกี่ยวกับเรือนพักอาศัยของชาวเมียน หมู่บ้านภูลังกา ตำบลผาซำน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่าชาวเมียนตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 และเกี่ยวข้องกับ การติดต่อกับรัฐไทยเช่น การเสียภาษีฝิ่น บ้านของชาวเมียนจะปลูกแบบคร่อมดิน (เปียวเดา) หลังคามุงด้วยหญ้าคา เสาบ้าน นิยมใช้เสาไม้ก่อฝาบ้าน นิยมใช้ไม้จ้าว บางบ้านจะปลูกแบบยกพื้นมีเสา (เปียวฟ่าง) ยังชีพด้วยการปลูกข้าวและข้าวโพด ในช่วงปราบคอมมิวนิสต์ในทศวรรษ 2510 ชาวเมียนต้องอพยพออกจากถิ่นเดิมมีผลต่อการสร้างบ้านที่พักชั่วคราว

